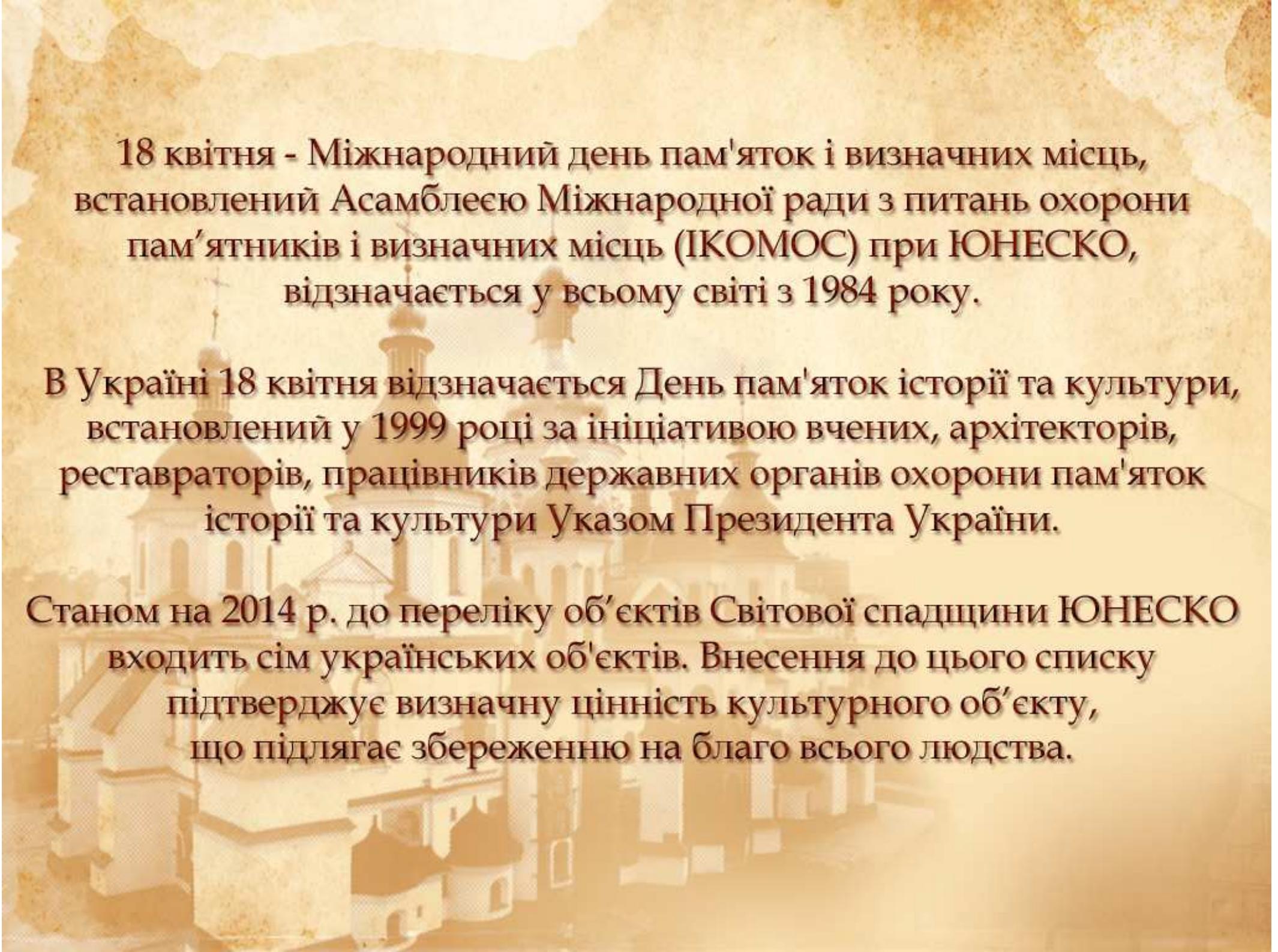

До Дня пам'яток історії
та культури

Пам, де живуть душа і пам'ять

18 квітня - Міжнародний день пам'яток і визначних місць, встановлений Асамблеєю Міжнародної ради з питань охорони пам'ятників і визначних місць (ІКОМОС) при ЮНЕСКО, відзначається у всьому світі з 1984 року.

В Україні 18 квітня відзначається День пам'яток історії та культури, встановлений у 1999 році за ініціативою вчених, архітекторів, реставраторів, працівників державних органів охорони пам'яток історії та культури Указом Президента України.

Станом на 2014 р. до переліку об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО входить сім українських об'єктів. Внесення до цього списку підтверджує визначну цінність культурного об'єкту, що підлягає збереженню на благо всього людства.

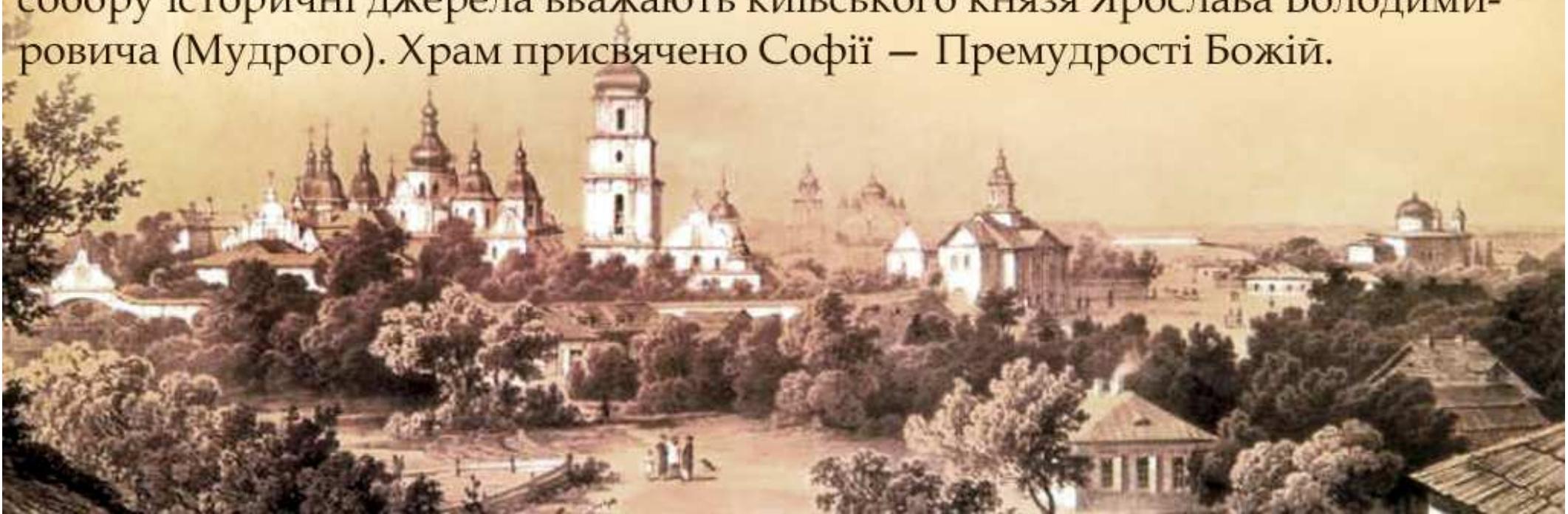
Об'єкт Всесвітньої спадщини "Київ: Собор святої Софії та прилеглі монастирські споруди, Києво-Печерська лавра"

став першим від України в списку ЮНЕСКО.

12 грудня 1990 року архітектурний ансамбль Софіївського собору та монастирський комплекс Києво-Печерської Лаври було внесено до списку Всесвітньої спадщини.

Собор святої Софії - Премудрості Божої, Софія Київська або Софійський собор – визначна пам'ятка української архітектури і монументального живопису XI-XVIII століть в центрі Києва, одна з небагатьох уцілілих споруд часів Київської Русі, одна з найголовніших християнських свяtyнь Східної Європи, історичний центр Київської митрополії. Територія Софійського монастиря є складовою Національного заповідника "Софія Київська". Собор, як головний храм держави, відігравав роль не тільки духовного, а й політичного та культурного центру. При соборі велося літописання, були створені перші на Русі бібліотека та школа. У «Повісті минулих літ» заснування Софійського собору датоване 1037 р., в Новгородському літописі ця подія позначена 1017 р. Останнім часом (за даними графіті) вчені датують початок будівництва листопадом 1011 р., а закінчення – травнем 1018 р. Засновником собору історичні джерела вважають київського князя Ярослава Володимиrowича (Мудрого). Храм присвячено Софії – Премудрості Божій.

Київський Софійський собор був однією з найбільших будівель свого часу і зберіг до наших днів не лише багатство стародавньої архітектури, але й живописне оздоблення XI століття. У Софіївському соборі гармонійно поєднуються два види монументального живопису - мозаїки та фрески. Мозаїки виділяють головні частини інтер'єру Софіївського собору – центральний купол і вівтар. Велична фігура Оранти - Святої Діви Марії, руки якої підняті в молитві, має 6 метрів у виштину. У куполі центральної бані зображений Христос Пантократор (Вседержитель).

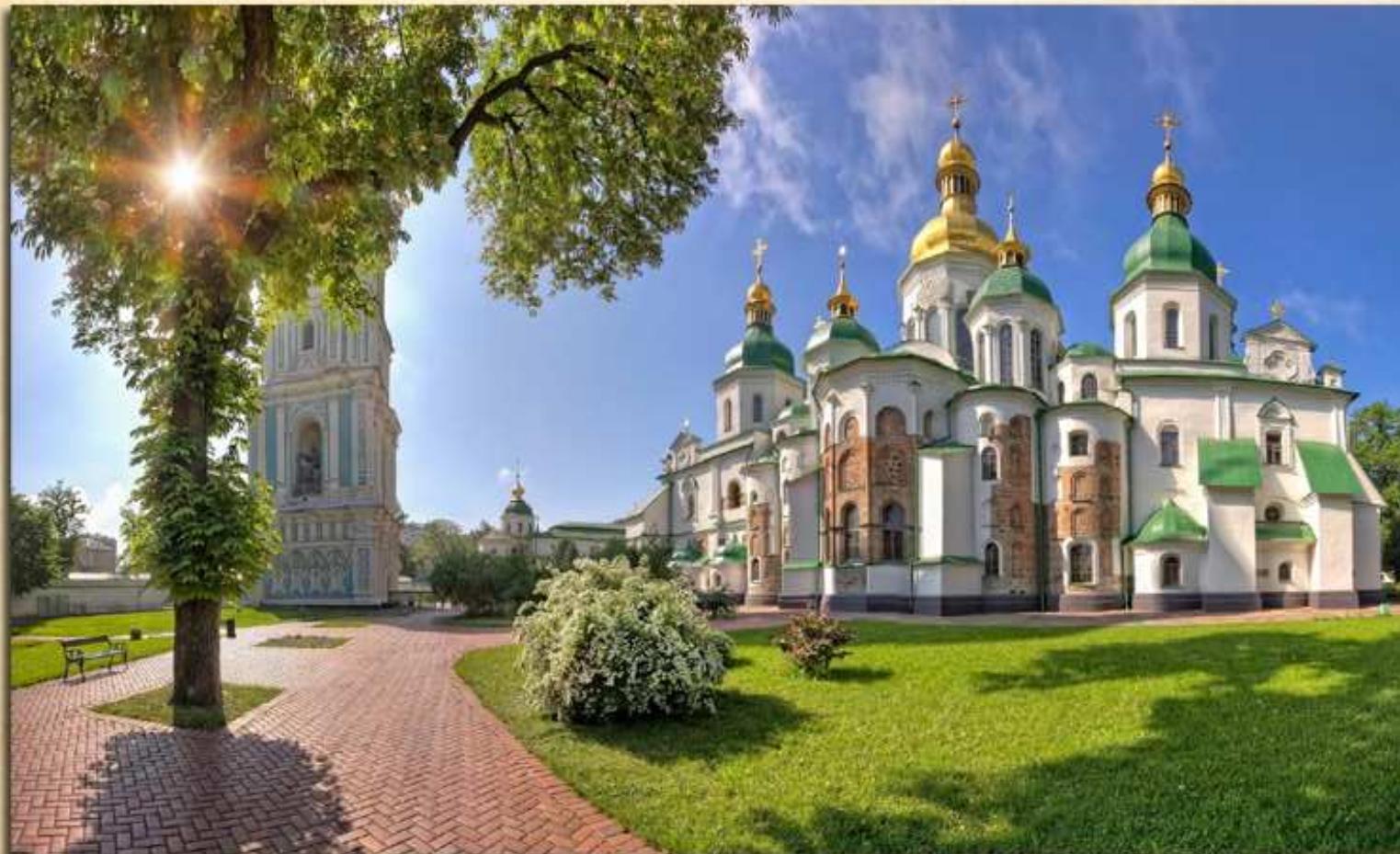
Решта ж п'ятинефного простору, другі поверхи ("полаті", або хори), обидві башти із сходами та відкриті галереї, що оточували собор у давнину, були прикрашені фресками.

До сьогодні збереглося 260 квадратних метрів мозаїк та близько трьох тисяч квадратних метрів фрескового розпису XI століття.

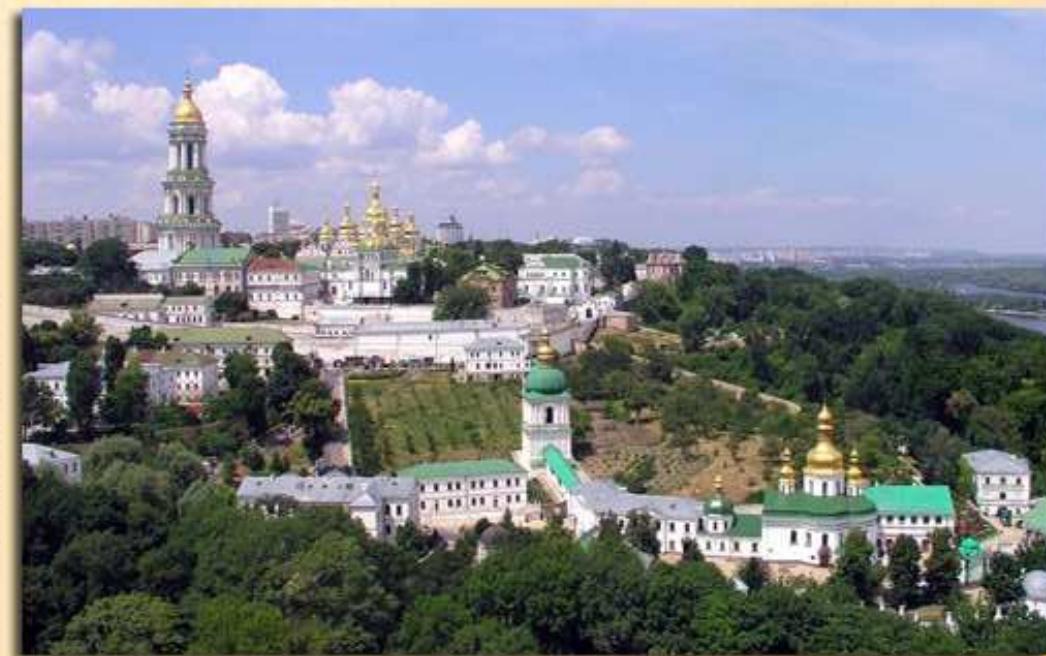

На стінах Софійського Собору залишились написи та малюнки, зроблені священиками та відвідувачами (графіті), які також є важливим історичним джерелом.

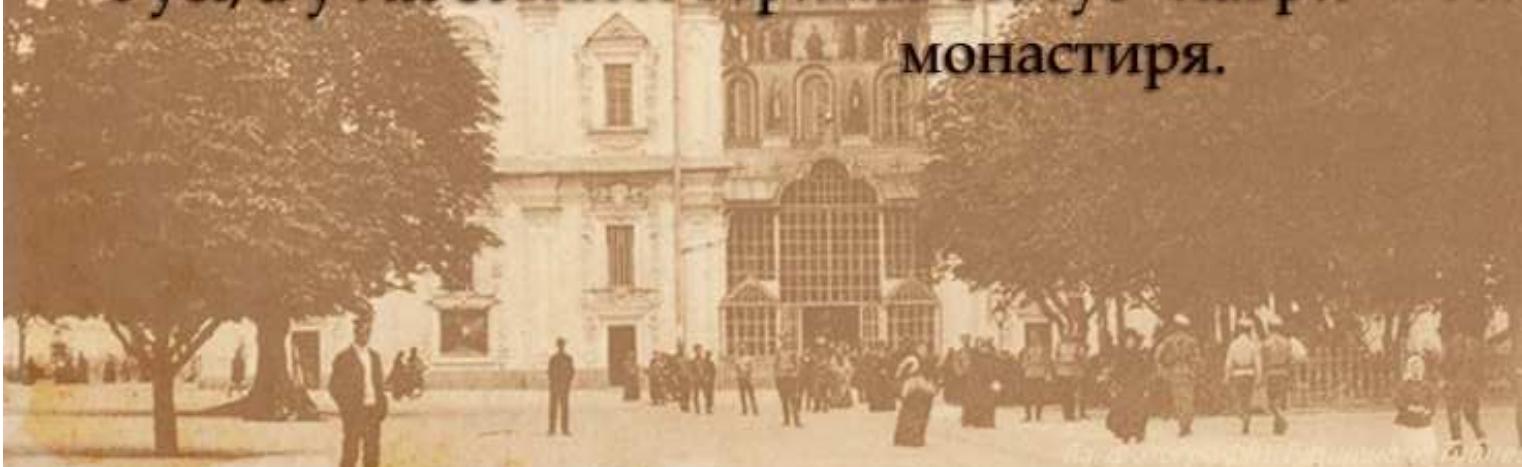
Їх кількість - понад 300 - свідчить про високий рівень писемності в Київській Русі.

Успенська Києво-Печерська лавра – одна з найбільших православних святынь України, визначна пам'ятка історії та архітектури, а також діючий монастир Української православної церкви Московського патріархату зі статусом лаври. Виникнення Києво-Печерського монастиря обумовлене політичними, економічними, соціальними та культурними наслідками хрещення Київської Русі у 988-989 рр. Згідно з "Повістю минулих літ", написаною іноком Печерської обителі Нестором, у 1051 р. подвижник Антоній, повернувшись до Києва із Святого Афону, оселився у давній печері неподалік від княжого села Берестове.

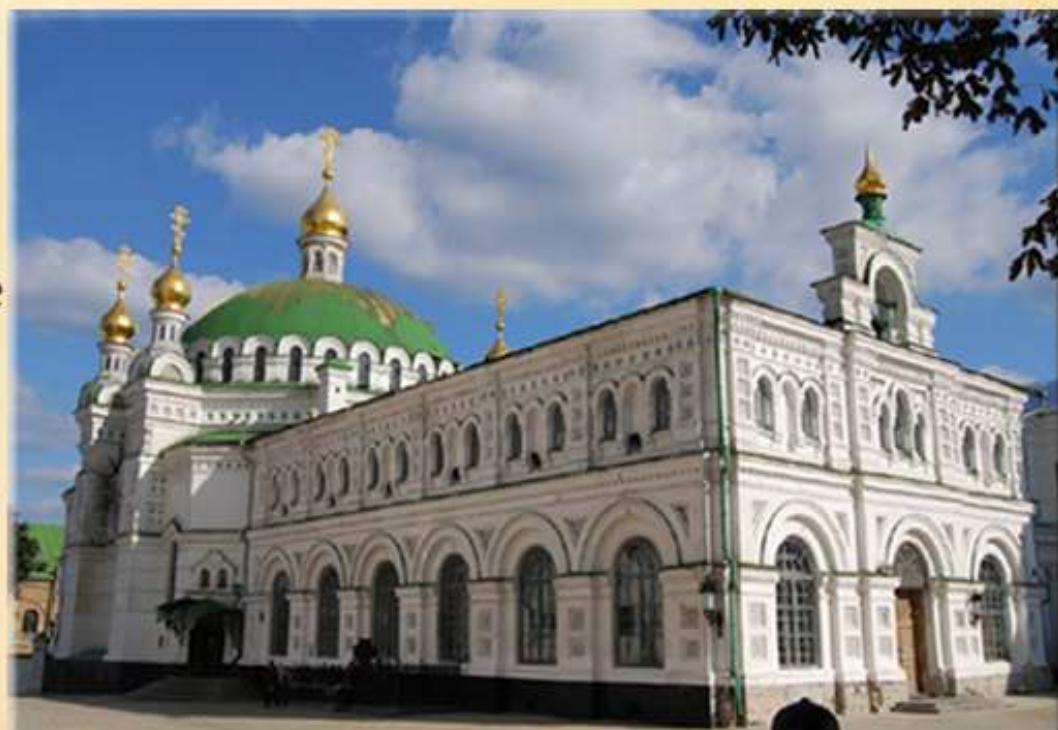
Навколо нього почали збиратися однодумці, яких Антоній постригав в іночі. Він став їх наставником і духовним отцем. Коли кількість братії досягла 12 осіб, прп. Антоній поставив ігуменом Варлаама, а сам у 1062 р. переселився на сусідній пагорб і викопав там нову печеру. Так виникли печери, пізніше названі Ближніми і Дальніми. Навколо перших подвижників швидко утвердилась міцна релігійна громада. Коли число братії зросло до 100, князь Ізяслав на прохання прп. Антонія подарував ченцям гору над печерами, де було побудовано першу дерев'яну церкву. Навколо неї були збудовані нові келії, у які переселилась майже вся братія. Тут був створений новий монастир, а печери перетворились на місце поховання, де залишилась невелика кількість ченців для виконання обрядів. Оскільки спочатку ченці жили у печерах, то і монастир став називатися Печерським. В XI столітті монастир став центром розповсюдження і затвердження християнства в Київській Русі, а у XII столітті отримав статус «лаври» – головного великого монастиря.

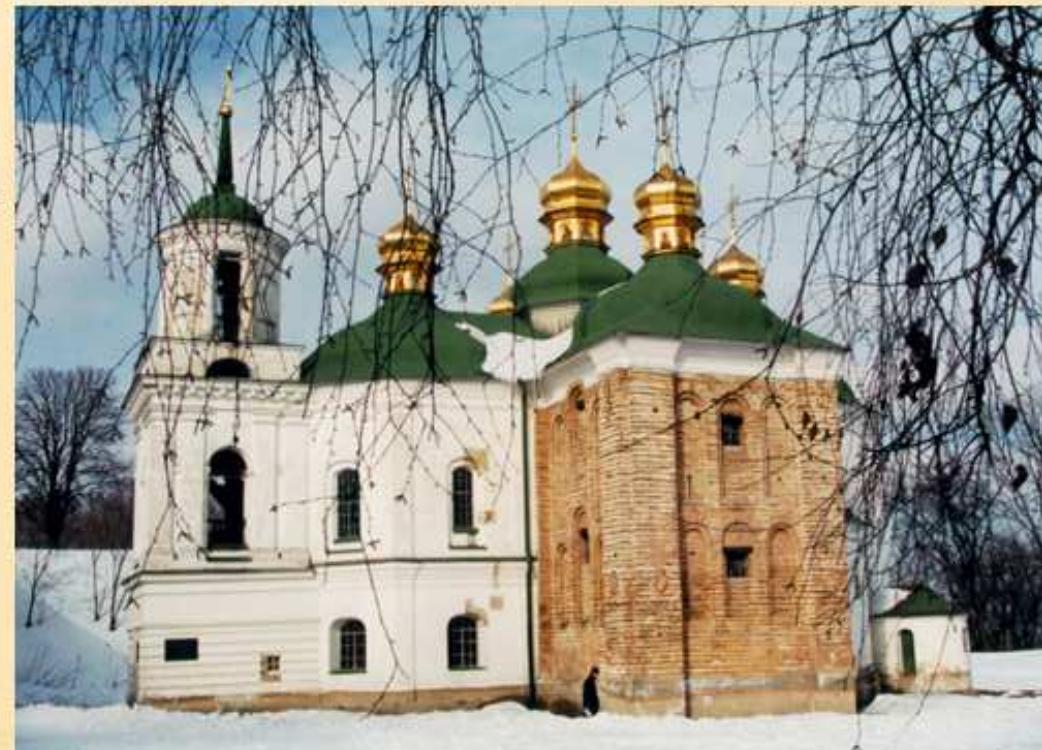
Києво-Печерська лавра здійснювала широке будівництво ще з одинадцятого століття (Успенський собор, Троїцька надвратна церква). Навколо Києво-Печерської лаври було зведено оборонні стіни (у 1240 році зруйновані ордами Батия). У 1698-1701 році паралельно до них було споруджено нові фортечні стіни з бійницями і баштами. У 1731-1744 році споруджено велику лаврську дзвіницю, висота якої - 96,52 метра.

На території Лаври поховано багато видатних осіб, зокрема, біля трапезної - генеральний суддя українського війська В. Кочубей і полтавський полковник І. Іскра. Разом із Софіївським собором занесена до Світової спадщини ЮНЕСКО. На території Верхньої Лаври діє «Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник», якому у 1996 надано статус національного. Монастирське життя зосереджене на території Нижньої лаври. Обидві частини Лаври відкриті для відвідувачів. У 2007 році Києво-Печерську лавру занесено до Семи Чудес України за результатами голосування експертів та користувачів Інтернету.

Церква Спаса на Берестові - церква поблизу Києво-Печерської лаври, на колишній околиці Берестове, пам'ятка архітектури XI-XII ст. Розташована за межею фортечних мурів Києво-Печерської лаври, проте вважається частиною історико-архітектурного ансамблю Лаври, і разом з нею була включена до списку об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО. За традиційною версією, церква була зведена в період правління київського князя Володимира Мономаха між 1113 і 1125 роками як головний собор Спасо-Преображенського монастиря. Була усипальницею князів із роду Мономаховичів. В 1157 р. тут було поховано сина Володимира Мономаха – Юрія Долгорукого, засновника Москви, який тричі – у 1149-50 рр., 1150 р. та 1155-57 рр. – був великим князем київським. 1240 року під час Батиєвої навали Берестове з княжими палатами і церквою були зруйновані. Від величного князівського мавзолею лишилося кілька стін, які два століття заростали травою і деревами, поки останній київський князь Симеон Олелькович не взявся за відновлення храму. Відбудована церква знову була зруйнована 1482 року кримським ханом Менглі-Гіреєм, і протягом декількох століть перебувала в занепаді. Від первісної споруди церкви зберігся один перший ярус прямокутного притвору.

У 1640-43 рр. на замовлення Петра Могили храм було реставровано у стилі українського бароко і розписано грецькими майстрами. Настінні розписи церкви Спаса відносяться до унікальних пам'яток монументального живопису XVII ст. Серед них - ктирський портрет Петра Могили, де митрополит підносить Спасителю модель відновленого храму. Ще одна фреска - зображення ікони Божої Матері «Всечариці».

Образ, мальований з афонської ікони Богородиці, вшановується як чудотворний. У 1752 р. під час капітального ремонту церква одержала п'ятиголове завершення. При перебудові було використано збережену західну частину з нартексом і хорами, добудовано дві каплиці. У 1813-14 роках за проектом архітектора А.І. Меленського до церкви прибудовано дзвіницю у формах класицизму. В такому вигляді церква збереглась до наших часів. Більша частина

давніх фундаментів, які не були використані при відбудові, законсервована і музеєфікована. В інтер'єрі храму віднайдено фрагменти фресок XII ст. Церква входить до складу Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника.

Історичні пам'ятки, які входять до складу Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника, розташовані на Печерську, неподалік від Київського національного університету технологій та дизайну. Відвідування їх може бути цікавим для студентської молоді, що прагне розширити власний світогляд.

Підготовлено науково-методичним відділом
НТБ КНУТД